

ION BARBU. LUCRURILE CARE SE VĂD ȘI FORMA INCREATULUI
Ion Barbu. Things that May be Seen and the Form of the Increate

DORIN ȘTEFĂNESCU¹

Abstract

This paper represents an interpretation of Ion Barbu's early poems, investigating the way in which forms and images of the increate are rising to the visible existence. It is an appearance of a reversed and interiorized perspective of a translucent image, through which – without putting themselves in view – things are seen from their possible non-apparent being. At the same time, it is a condition for the created one to expose itself to the decreation, to the bright form of the diaphanous.

Keywords: Ion Barbu, increate, image, non-apparent, diaphanous

Dacă trupul poetal al semnificabilului se lasă văzut, dă semn că apare, ceea ce apare nu dă semn că este, precum orizontul unei ființe în care ființările se profilează. Se lasă văzut, adică transpare în trupul transparent al posibilității de a fi, fără nicio determinație actuală. Imaginea aceasta care se dă înțelegerii este forma pură a inaparentului, figura născândă a increatului care *pune* posibilitatea creației. În distanța acestei deschideri, dubla potență a lui *a fi* sau *a nu fi* se ascunde în nemanifestarea atributelor ființării; un nonmanifestabil real pe care intuiția revelatoare îl sesizează drept semn deja rostitor, vestitor al unei lumini prin care se vede. Ascunderea revelatului nu închide perspectiva, căci aceasta abia de aici se deschide, din punctul obscur al unui început inaparent, din imaginea care nu trimite la vreun fapt al creației, ci este însuși conturul luminos al increatului. Când Ion Barbu vorbește despre „lumina imanentă” sau „obscură” pe care poezia trebuie să o reveleze în altă zonă decât în cea a raționalității sau despre sondajele „în structura nevăzută a existenței”,² el se referă la un fel de a înțelege actul poetic drept „reprezentarea formelor *posibile* de existență”³ (s. n.), la un *infrarealism* care „cercetează bazele percepției pentru a-i deduce legea”.⁴ Se înțelege că nu avem de a face cu o poezie care își dă un obiect, pe care îl creează după modelul celui real, ca formă deja încheată a spiritului creator. Ne aflăm înaintea oricărui act de creație, în câmpul incert al increatului care caută *forma posibilă* de existență, ca dat pur al vieții spiritului. Acesta e singurul „obiect” al poeziei, pro-punerea unor „existențe substanțial indefinite”,⁵ ființările libere ieșite din matca ființei, unde ele sunt doar în măsura în care sunt înscrise în existentul definit. Stări absolute ale intelectului și viziunii, existențele nedefinite, nemanifestate în corpul ființei unui poem, sunt – potrivit lui Barbu – stări și nu acțiuni, „starea de

¹ Assoc. Professor, PhD., “Petru Maior” University of Târgu-Mureș

² F. Aderca: *De vorbă cu Ion Barbu*, „Viața literară”, 15 octombrie 1927, în Ion Barbu, *Versuri și proză*, Ed. Minerva, București, 1984, p. 138.

³ I. Valerian: *De vorbă cu domnul Ion Barbu*, în „Viața literară”, 5 februarie 1927, în *op. cit.*, p. 133.

⁴ *Rimbaud*, conferință, 1947, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 186.

⁵ F. Aderca: *De vorbă cu Ion Barbu*, în *ed. cit.*, p. 139.

geometrie și, deasupra ei, extaza”.⁶ Altfel spus, figura cristalină a desăvârșirii spirituale – spiritul de geometrie – și viziunea înaltă a posibilului luminat – spiritul de finețe. Forme ale „*increatului cosmic*: adică existențele embrionare, germenii, peisajele nubile, limburile” care să slujească „la extinderea realului până la ceva mai semnificativ, prin absorbirea stărilor sau a ființelor imaginare”.⁷ Dezobiectivării lumii îi urmează sublimarea ei, purificarea „până a nu mai oglindi decât figura spiritului nostru”.⁸ Figură infrareală, a unei imagini care nu abolește realul ci îl lărgeste și îl adâncește, dincolo de întruchipările sale imaginare, până în punctul de origine unde el abia mai e posibil, dar unde e reflex pur al spiritului liber, liber de a lumina *începutul*, lucrarea lucrurilor. O stare de limb care mijlocește între increat și creat, interfața care dă *posibilitate* inaparentului să semnifice. Ajuns în acest punct de maximă transparență, poemul nu mai poate fi vedere a lucrurilor în vizibilitatea realului mundan, rostitul care le spune și le descrie în peisajul lumii prezente; e nevoie de „alt cântec mai vrednic, închinat lucrurilor care nu se zăresc, nici nălucesc: *lucrurile care se văd*”.⁹ Prin urmare, nu imaginea placată pe realitatea dispărândă a lumii, perspectiva orizontală a privirii spectaculare sau a celei pitorești și nici privirea visătoare a imaginării, toate tributare reprezentării unui obiect de către un subiect – care cu cât apare mai pregnant, dă contur mai apăsător aparenței făcute să dispară – , ci perspectiva răsturnată, interiorizată, a imaginii translucide, cea prin care – fără să se pună în vedere – lucrurile se văd dinspre posibila lor ființare inaparentă. „Dar, pentru a exprima aceste moduri ale naturii increate, limba uzuală apare prea organizată”, ea trebuie sărăcită, simplificată „până la un sistem redus de funcțiuni ale discursului”.¹⁰ Funcția inaugurală nu aparține deja-rostitului, ci dincolo de el – sub el și înaintea lui – unei infra-rostiti transcendente care abia iese din tăcere ori e posibilul însuși al tăcerii.¹¹ Astfel încât fundarea discursivă în ordinea semnificațiilor ce articulează lumea poemului este pusă în suspensie. Decreația subiectivității și ex-fundarea limbajului nu mai (re)dau cuvântul poetului, ci – prin exfolierea ce pune cuvântul în abis – dezidentifică subiectul însuși. Reducție în urma căreia singura experiență posibilă este cea a unei imagini numenale, inevidente, care – după Heidegger – nu se dă decât „acolo unde cuvântul se frânge”.¹²

Infrarealul e un limb clar-obscur, tărâmul posibilelor stratificate, concurente, divergente. Un inter-spațiu viu, fremătător, al ființării vagante, suspendate între increatul din care s-au desprins, dar care le ține în plasa hipnoticei origini ce le cheamă, și înscrierea lor creatoare în orizontul unei ființe îndepărtate, abia întrezărite. Smulgerea, izbucnirea, mișcarea schismatică reprezintă actele prin care tot ce începe să ființeze încearcă să iasă din ascunderea originarului: „Cu verzi și stătătoare pustietăți lichide, / Sinteze

⁶ *Cuvânt către poeți*, „Pan”, 1-15 martie, 1941, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 182.

⁷ *Rimbaud*, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 186.

⁸ *Poetica domnului Arghezi*, „Idea europeană”, 1 noiembrie, 1927, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 161.

⁹ *Cuvânt către poeți*, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 183.

¹⁰ *Rimbaud*, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 187.

¹¹ În dialogul purtat cu Basarab Nicolescu, Michel Camus invocă „o conștiință ce-și datorează dezidentificarea de tot (și mai ales de limbaj) pentru a nu se identifica decât cu tăcerea” (Basarab Nicolescu, Michel Camus, *Rădăcinile libertății*, Ed. Curtea Veche, București, 2004, p. 21).

¹² Cf. „Heidegger și poezia ca amurg al limbajului”, în Gianni Vattimo, *Dincolo de subiect. Nietzsche, Heidegger și hermeneutica*, Ed. Pontica, Constanța, 1994.

transparente, de străluciri avide / Zbucnesc din somnorsul noian originar” (*Banchizele*).¹³ Ceea ce iese din magma informă are deja un trup, transparentă întruchipare a dublei naturi. În această cvasi-lume nehotărâtă, ființările sunt potențe predispușe la creație dar, în același timp, frânate în avântul lor de puterea magnetică a adâncului din care nu s-au desprins cu totul: „smulgându-ne din cercul puterilor latente, / Vieții universale, adânci, ne vom reda” (*Panteism*). Ceea ce se dă ca posibil întrupat în transparența strălucirilor avide se re-dă stadiului pre-ființial al originii, universală ascundere a Vieții fondatoare. În *Banchizele* e exprimată pregnant această subtilă dialectică ce conjugă la nivelul ființării tensiunea dintre ascundere și neascundere: „Mereu rătăcitoare, substratul lor închide / Tot darul unui soare roșiatic și avar, / Apoi, de-a lungul nopții tot aurul stelar / Și toată înflorirea reflexelor fluide”. Rătăcitoare în spațiul intermediar al unei imposibile posibilități de creație, ființările rămân deocamdată în stratul amniotic al originii, acolo unde – în substrat – darul solar se vestește dar nu strălucește; o pură năzuință de prefacere, de străluminare a ascunsului și de transfigurare în lumina aurului stelar. Dificilă încercare de răzbatere, „târziu, prin trude-ndelungi și fir cu fir”, „ascunsele comori” ajung în cele din urmă să rodească în zarea ființării depline: „și peste mări de umbră și liniște, aruncă / Efluviile unor neprihănite zori”.

Imaginea care încheagă această trudnică ieșire din ascundere este mai întâi o formă neclară a adâncului, turburea întrepătrundere a umbrei cu lumina: „Spre sânul adâncimei fluide am privit; / Iar ochiul meu lăuntric e încă năpădit / De-a umbrei și-a culorii bogată-amalgamare” (*Pytagora*); „Se-amestecase ceața din noi cu cea din slavă” (*În ceață*). Nu un orizont de vizibilitate întâmpină vederea, ci greoaia așezare a conturilor, desenul șters al profilurilor. Nu e de mirare că, în încercarea de a desluși ceea ce apare, ochiul rătăcește el însuși în adâncul difuz, intuind mai degrabă decât văzând, dincolo de faldurile nevăzutului, lumina unei alte imagini, abia pâlpaitoare: „Iar ochiul meu mai tare se ascutea să vadă / Și sfredelea mai aprig în surul minereu / De nourii ce-ți ascunde filonul de zăpadă. // Fier stins părea alături scânteietorul plai / Și searbădă a zării lumină rubinie / Când prin împăturarea de neguri străvedeai / Regească și senină și amplă armonie” (*Ixion*). Intuiția străbătătoare prin negurile „împăturate” este străvedere, căutare înfrigurată a formei.¹⁴ Tot ce prinde a se înființa ia trup, ființând se formează, ia forma însăși a mișcării spre ființă. Ca atare sunt forme în mișcare, mișcate de energia vitală pe care ochiul le surprinde cu anevoie, căci ele se mișcă *între* două stări instabile: „forme călătoare” (*Fulgii*), „muzică a formei în zbor” (*Umanizare*), „miraj fluid, formă fugară” (*Peisaj retrospectiv*). Fluiditatea definește constant dinamismul acestui mediu lichid, al apelor originare din care tot ce prinde viață e *unduire*, „undire infinită” (*Solie*), „șerpuitoarea formă veșnic vie” (*Munții*). O formă arcuită, vâlurită – cum citim în poemul *Elan* –, „călătorește undă” care se propagă din formă în formă, în unde tot mai largi, până la Forma definită a ființei: „Sunt numai o verigă din marea îndoire, / Fragilă, unitatea mi-e pieritoare; dar / Un roi de existențe din

¹³ Interpretarea noastră are în vedere poemele de tinerețe ale lui Ion Barbu, publicate în periodice între anii 1918 și 1921, în *Versuri și proză*, ed. cit., pp. 75-109.

¹⁴ „Intuiția donatoare originară ne dăruiește presentimentul său”, „un presentiment al invizibilului ascuns în interiorul vizibilului” (Michel Camus, *op. cit.*, p. 34).

moartea mea răsar, / Și-adevăratul nume ce port e unduire. // Deci, arcuit sub timpuri, desfășur lung țesut / De la plăpânda iarbă la fruntea gânditoare, / Și blondul șir de forme, urcând din soare-n soare, / În largurile vieții vieții revarsă un trecut”. Roiul de existențe ce răsare din neființa unității înfășurate în sine configurează forme existențiale posibile sau potențe ale increatului desfășurate în marea țesătură a undei creatoare, șir de forme în peregrinarea lor ascensională spre lumina ființei. *Imaginea-undă* se desprinde astfel „din apele eterne” pentru a-și însuși „vestmântul acelor care mor”; întruparea sa în lumină ia forma pieritoare a lucrurilor create. Ieșirea din ascunderea universalei inaparențe este o permanentă facere și prefacere a tot ce ființează și apare în ființă, fiind totodată și o ieșire din nemurire, asumarea condiției prin care creatul se expune desfacerii, decreației.

Elanul e însă mult prea imperios pentru ca potențele, în ciuda mirajului întoarcerii în sânul Vieții universale, să-și refuze deschiderea spre destinul care le cheamă, „spre nevăzutul unde arpegii de fanfare / Desfac în foi sonore o limpede chemare”, deschidere prin care se aude „cum urcă din adâncuri un mare imn august” (*Cucerire*). Avânt anabasic neînfrânat al tuturor celor ce presimt aerul tare al înălțimilor, pregustă deja din orizontul rarefiat al luminii ce le aspiră. „Ce surdă clocotire, ce-nceată așteptare / Sub aburii roșiategi, sub aburii de fier, / Când înspre noi tărâmurii vroiai o revărsare, / Când, oprimat de umbră, tu presimțeau un cer! // Dar se desprinde vălul, și-o boltă-ndepărtată / Din zâmbetu-i albastru desfășură spre tine; / O clipă-a fost...și totuși, sciplirea ei curată / Te-a înfrățit de-a pururi cu sferile senine. // De-atunci, spre-o altă lume fluida-ți formă tinde.../ Cu slava-ntrevăzută un dor fără de spațiu / Ar vrea să te-mpreune” (*Lava*). La fel, munții logodiți „cu vasta strălucire, / Un braț semeț au repezit spre fire” (*Munții*) sau copacul „hipnotizat de-adânca și limpedea lumină / A bolților destinse deasupra lui, ar vrea / Să sfărâme zenitul și-nnebunit să bea / Prin mii de crengi crispate, licoarea opalină” (*Copacul*). Slava-ntrevăzută, vasta strălucire și limpedea lumină sunt imaginile unui nou tărâm, ale unei alte lumi spre care năzuiesc ființările. Împreună, ele alcătuiesc „*imagea senină*” (s. n.) a unei distanțe transparente, forma luminoasă a diafanului.

Diafanul nu arată ceva decât în transparența inaparentului; el oferă vederii ceea ce în esență nu se arată, făcând vizibil ceea ce este inaparent în ființare. În cazul poemelor barbiene: increatul ce iese din ascundere ca potență a creativității. Ieșire sub forma unei necurmăte unduiri a cărei imagine e dubla reflectare a ascunderii și neascunderii, a mișcării spre ființă și a rămânerii în ființarea pură: „oglină călătoare, cer mobil” (*Râu*). Dialectică a unei răsfrângerii încrucișate pe un fundal brăzdat de alternante aparențe și apariții: „Când repezi, când sticloase, și umede și rare, / În orbul mării limpezi – tezaur negrăit – / Răsfrângerii fără număr, pe rând au oglindit / Multipla aparență și vecinica schimbare. //...// Și sus, prin golul nopții – mai trist și mai sever – / Cetatea siderală în structa-i descărnare / Își dezvește-n Număr vertebra ei de fier...” (*Pytagora*). Nu e totuși discordie între cele două planuri; ceea ce pulsează jos, în adâncul ascunderii, se reflectă sus, în deschiderea formelor. Dacă, în lumea sublunară, asistăm la o geneză incendiară, spasmodică, „peste tot în trupuri, în roci fierbinți – orgie / De ritmuri vii, de lavă, de freamăt infinit” (*Panteism*), în cea supralunară, a solarității ființei, ne întâmpină armonia

legănată „în ritmuri largi și grave, de corul sferelor”. Nuntire avem la ambele capete, atât cea depănată de „povestea fără nume a Nunții Subterane”, cât și cea care se slăvește „din culmi nebănuite și limpezi de simbol” (*Pentru marile Eleusii*). În acest interval al posibilului însuși, înălțarea și coborârea nu figurează decât unul și același act in-diferent de facere și de prefacere, de reflectare reciprocă în marea oglindă unde toate se văd la fel, drept *tot*. Flacăra aprinsă în „firda unde arde cu foc nestins Divinul” iradiază prin spații redând nemărginirii fugarul ei mister, „mereu mai străvezie, mereu mai necuprinsă, / Prin sure și înalte pustiuri de eter” (*Când va veni declinul*). În rama imensă a acestui tablou deschis în infrarealitate, „sub îngânata lumină-abia născândă” (*Gest*), perspectiva se adâncește până la transparență, arătând imaginea hieratică prin care se străvede epura posibilului, „somptuosul crin / Al formei” (*Luntrea*).¹⁵

Poemul *Driada* reia aceste teme, circumscrise de data aceasta regresiei spre originar. Act inițiativ întrucât presupune succesive aboliri de văluri fenomenale, o destratificare în etape care înseamnă tot atâtea niveluri de pătrundere a vederii în densitatea nevăzutului. Dacă imaginea arborelui apare la început profilată pe un fundal îndepărtat, greu accesibilă vederii, aceasta pentru că ceea ce se cuvine văzut trebuie să *se lase văzut*, dincolo de orice privire spectaculară ori nălucire a aparenței. Privire aproape interzisă, deviată de ecranul aburit care se interpune tulburându-i perspectiva: „Eu îl priveam prin geamul vărgat de lujeri, vara / Ori scris de colții iernii cu sterpe flori de ger”. E nevoie de o altă cale care să apropie de chemarea misterului, căci într-acolo nu duce drumul direct, revelarea în imediat, nici accesul îndoielnic al rațiunii suficiente. De aceea „pârția sticloasă mi se părea înceată; / Iar calea însorită, prea lungă pân’la el”. Dobândirea vederii e rodul așteptării, „o lăncedă clepsidră” măsurând timpul cu răbdarea pusă la încercare a unui ochi din ce în ce mai pătrunzător, până când un alt strat e înlăturat pe neașteptate: „Un strat lăptos de aburi mai stărui pe zare.../ Dar într-o zi se rupse și prin spărturi văzui / Copacul despletindu-și în coame și frunzare / Tot aurul lui verde și toată floarea lui”. Dezvelirea e parțială, căci se vede doar în parte, „prin spărturi”, dar e destul pentru ca „orbit, plecat minunii”, ochiul să fie atras de acest „alt vestmânt”, de noua învăluire în care imaginea i se dezvăluie.

Ce apare în vedere, în lumina stratului dezvăluit, nu e decât o nouă ascundere, mai subtilă, în care ochiul e chemat să înainteze nu pe pârția sticloasă ori pe calea însorită, ci „pe cărăruia de humă lunecoasă”, pe poteca îngustă, anevoioasă („mult istovit pe cale”) a unui acces treptat. La acest nivel, lucrarea originarului se vădește difuz, „în șoptirea născândeii adieri” a unei chemări nevăzute; fără să se ofere cu totul vederii, ea e abia un fior ce însuflețește lucrurile, deschide ființei un orizont nebănuț, topește orice făptură „în

¹⁵ Aceleași elemente sunt reluate, peste nu mult timp, în concisul poem intitulat chiar *Increat* (în vol. *Joc secund*, 1930) și într-o viziune mai amplă în *Oul dogmatic* (1925), unde oul-simbol propune, prin straturile celor „trei atlazuri”, revelarea plodului inaparent, vizibil doar în imaginea sa devoalată în perspectiva luminii solare. Nu am putea vorbi în acest caz de o imagine diafană propriu-zisă, întrucât ceea ce se lasă văzut nu luminează de la sine, prin însăși transparența prin care se vede, ci – în sensul platonician al strălucirii adevărului – este luminat pe fundalul extatic al unei lumini exterioare. El rămâne totuși locul originarului închis în ascunderea de sine, viul ca posibilitate a vieții și a nunții. Ultimele două versuri („Că vinovat e tot făcutul, / Și sfânt, doar nunta, începutul”) exprimă tocmai des-facerea din proiectul ființei pentru a regăsi revelator calea către posibilul pre-ființial al increatului, pragul inaparent al unui veșnic (re)început.

marea nuntă a firii”: „Curând în miezul luncii, un neștiut fior / Simții urcând prin lucruri spre ființa mai deplină, / Din jgheabul pietrii,-n lujer, din brazdă, în tulpină: / Nestânjenitul vieții fior biruitor”. Topirea făpturilor în fire vorbește de la sine despre intima contopire a ființei cu posibilitățile sale de ființare, deplina ei asimilare în substratul „plăpândului țesut”, absorbție în somnul „prelung” al uitării de sine, în visul „de desfătare, un vis sătul și grav / De lucruri presimțite abia, dar fără nume”. Regresia spre originar consemnează desfacerea înceată a imaginii ființei definite în posibilul nedefinit al facerii sale, al *pre*-facerii în care nimic nu *este*, ci stă să fie, precum în des-facerea arborelui văzut de aproape, imagine desființată ea însăși, a putrezirii aparenței lumești și a descompunerii în elementar.

Dar ceea ce se desface e aparența deja-făcutului, ființa sustrasă posibilelor sale pre-faceri, înghețată în statica formală a creatului. Descoperirea originii pre-creatoare se însoțește cu dorința dezidentificării și a cufundării în somnul firii materne de dinaintea trezirii la ființă: „alege-ți / Pat neted în plocadul de ierburi și pământ”, „pături moi de puf”, „mă tolăni în voie pe caldul gliei sân”.¹⁶ Decreație în mers, în sensul invers oricărei faceri, care – în chiar proximitatea misterului originar – aruncă peste ochi un alt văl („Dar peste ochi și cuget căzu o deasă sită”), nouă opreliște înaintea vederii: „Când, pâcla de gânduri și simțiri / Se lămuri deodată în limpezi închegări”. Sita deasă are o vădită funcție decreatoare de aparențe; ea cerne vizibilul, reținând tot ceea ce în ochi și în cuget e impuritate a privirii corupte, a rațiunii degenerate, pentru a nu lăsa să treacă decât ceea ce trebuie văzut, lamura închegărilor limpezi. Dar ceea ce e astfel *lămurit* se arată învăluit: „Un văl purta deasupra. Din plasa lui subțire / Cădea aromitoare năpadă de visări”. Văl de data aceasta transparent, al originarului însuși, întrupare vie, fremătătoare ce iese la lumină în forma în care apare și se dă vederii¹⁷: „Când iată că din tufe, mlădițe și nuiete, / Înfiorând tot trunchiul, un vălmășag de mii // De freamăte ridică, se mparte-n ramuri, crește.../ Încet, încet, pe scoarță ghiceam cum se ivește / Ierbos și încă umed un strai sărbătoresc; / Cum mai adânc, sub blana de mușchiuri unduiesc // Nelămuriri de cărnuri, cum se răsfiră vine, / Cum toată viața aspră, sălbatecă din lunci / Se-adună, se strecoară prin rădăcini și vine / Ca laptele-n gătlejul nesățios de prunci”. Originarul apare în chipul increatului, ca ieșire din ascundere și ridicare la vedere. Pentru a putea fi văzut, inaparentul îmbracă „strai de sărbătoare”, ia trupul unei imagini prin care transpare, *mai adânc*, unduirea cărnii lucrurilor, urcând din rădăcina Vieții universale, din miezul *sălbatic*, primar, al pre-făcutului. Căci ceea ce se vede – *lucrurile care se văd* – formează imaginea pre-făcută a ceea ce apare „de sus, din ce păruse a fi frunzișul”. Un ultim prag în calea ascensională a inițierii văzului căci, pentru a vedea cu adevărat, ochiul trebuie „să suie și să vadă”, să se înalțe până la nivelul de unde se deschide noua perspectivă a adâncului, ascunsul rășfrânt,

¹⁶ Așa cum întâlnim și în poemul *Dionisiacă*, unde actul de des-ființare implică pierderea – vitală, regeneratoare – în informul orgiastic al elementarului: „Zdrobiți centura ființei, topiți-vă cu glia; / Iar peste lutul umed și trupul vostru frânt, / Enorm și furtunatic să freamăte Orgia!”

¹⁷ Căci, așa cum scrie Adonis (Ali Ahmad Saïd Esber), „transparenta este și ea un văl” (*La pierre chante*, în *Célébrations*, éditions La Différence, Paris, 2005), pentru că „Lumina nu-și divulgă tainele / Ele sunt dizolvate / În razele ei” (*Le Livre*, Seuil, Paris, 2007).

dat pe față. Atunci îi e dat să vadă „râzând sub maldăr de foi și păr gălbui – / În loc de arbor, însăși străvechea lui Driadă”. Limbajul însuși – posibila rostire – se frânge, dizolvându-se în tăcere, în imposibila vorbire *despre* ce este vorba¹⁸ : „brațe lunecătoare, blânde / M-au strâns și mai aproape și m-au lipit mai mult”. De-acum, funcția inaugurală nu mai aparține limbajului ci primordiilor ce guvernează o lume fără de cuvinte, acolo unde nu mai există decât con-topire, tăcere elocventă, revelatoare nu a lucrurilor-fenomene, ci a esenței lor. Esență manifestabilă doar în amurgul limbajului, căci „punerea în abis a cuvântului în acel fără-de-fund al tăcerii”¹⁹ nu numai că eclipsează subiectivitatea (pretenția unui subiect fondator), dar – tocmai prin ex-fondarea oricărui fondat – desfundă posibilitatea întâlnirii cu *altul* inaugural, cu natura unui increat inaparent, cu adevărat refondator: nimicul și tăcerea, natura – alta decât cultura – sălbatică, virgină, cuvântul frânt de an-arhia sensului. Răzbătător prin palimpsestul faldurilor suprapuse, prin fisura cuvântului răsfrânt, traversat în tăcere, inaparentul se revelează el însuși în imaginea increatului nevăzut, epifanie a originarului în *vederea* creației.

Bibliografie

Adonis, *Célébrations*, La Différence, Paris, 2005

Adonis, *Le Livre*, Seuil, Paris, 2007

Barbu, Ion, *Versuri și proză*, Ed. Minerva, București, 1984

Nicolescu, Basarab, Camus, Michel, *Rădăcinile libertății*, Ed. Curtea Veche, București, 2004

Vattimo, Gianni, *Dincolo de subiect. Nietzsche, Heidegger și hermeneutica*, Ed. Pontica, Constanța, 1994

¹⁸ În „nivelul transcendental al tăcerii în raport cu nivelul natural al cuvântului” (Michel Camus, *op. cit.*, p. 31).

¹⁹ Gianni Vattimo, *op. cit.*, p. 97.